

סוברים שהלאו שנאמר בנותר הוא לאו שבכללות שאין לוקים עליו, אבל לאחר שהתורה כתבה לאו נפרד על חטאת שנכנס דמה לפנים, יש ללמוד מכך שעל לאו זה לוקים אף שהוא לאו שבכללות (רמב"ן מכות יג, א ד"ה מתני; ריטב"א שם ד"ה ופיגול).

ומה מעשר הקל אמרה תורה לא בערתי ממנו בטמא – פסוק זה נאמר בפרשת וידוי מעשרות, שהוא מתווה על כך שנהג במעשר שני כדין, ולא הדליק בו את הנר בשעה שהיה טמא ולא היה ראוי לאכילה, וכל שכן שלא הדליקו בשעה שהיה טהור, שניתן רק לאכילה ושתייה ולא להדלקה. וממה שנכתב בפסוק 'בטמא', מוכח שמעשר שני טמא אסור באכילה, שאם לא כן אין הבדל בין טמא לטהור (ע"פ רש"י יבמות עג, ב ד"ה ואיכא). ויש מדייקים ממה שנקט הפסוק 'בטמא', שרק בטמאה אסור להדליק בו את הנר, אבל מותר להדליק בו כשהוא טהור (ר"ש ורע"ב שביעית ח, ב, וראה תוס' רע"א שם שכתב שאין לזה מקור בגמ', וכן אין לזה ראיה מלשון הכתוב, כיון שהפסוק מלמדנו שאפילו שהוא טמא אסור להדליק בו).

ואף שהגמ' כאן אומרת שהאיסור נלמד מ'לא ביערתי ממנו בטמא', אין כוונת הגמ' שהלאו נאמר בפסוק זה, שהרי לא נאמר כאן כלל איסור אלא סיפור דברים בעלמא הוא, והלאו נלמד מפסוק אחר (רש"י וסמ"א לאוין רסד, ע"פ גמ' יבמות עג, ב). ויש מפרשים ש'לא ביערתי ממנו בטמא' הוא לאו, אף שהוא רק סיפור דברים בעלמא (תוס' יבמות שם ד"ה והיכן; מהרש"א שם, ע"פ רמב"ם מעשר שני ג, א, וראה בתוס' שם שהסוגיה כאן אינה כהסוגיא ביבמות).

וכי תימא אין מזהירין מן הדין, שאף שאדם דן קל וחומר מעצמו, מכל מקום אין לומדים אזהרה מקל וחומר [ועל לאו שאין בו אזהרה אין חיוב מלקות] (רש"י), כיון שיש לחוש שמא יש פירכא לקל וחומר, ועוד, שכיון שאיסור זה חמור יותר, יתכן שאין די לו במלקות (גינת ורדים א, ע"פ קרבן אהרן ומהרש"א).

הקישא הוא, ורק קל וחומר שאדם דן מעצמו אפילו שלא קיבלה מרבו אינו נחשב אזהרה, אבל היקש שאין אדם דן מעצמו נחשב כאזהרה (ע"פ רש"י סנהדרין עג, א ד"ה היקשא).

מה תלמוד לומר לא יאכל וכו' תנהו ענין להנאה, ולחזקה ולרבי אבהו שלומדים איסור הנאה מפסוקים אחרים, כמבואר לעיל (כא, ב), בהכרח שהפסוק מתפרש כפשוטו, ויש שני לאוים על אכילת בשר קדשים טמא, וכקושיית רבינא בסמוך (מנחת חינוך מצוה קמה אות א; שפת אמת, וראה שם תמיהה על הרמב"ם שפסק כרבי אבהו, ולא כתב שחייב שנים על אכילת בשר קדשים טמא).

אכל פוטיא לוקה ארבע, כיון שנאמרו בתורה שני לאוים בשרץ המים, ושני לאוים בסתם שקצים (רש"י), ולאו שהתורה כתבה אותו פעמיים לוקה עליו שנים (רמב"ן ספר המצוות שורש טז; מגיד משנה מאכלות אסורות ב, כג, בשם הגאונים). ויש שסובר, שלא שנכתב פעמיים לוקה עליו רק פעם אחת, ובשרצים לא נאמרו שני לאוים על אותו שרץ, אלא כל לאו נאמר על סוג אחר של שרץ, ובפוטיא לוקה ארבע, כיון שיש בו תכונות של ארבעה סוגי שרצים (רמב"ם ספר המצוות שורש טז בעשין קטע, וראה מגיד משנה מאכלות אסורות שם). ולביאור זה, הטעם שרבינא סבר שילקה פעמיים על אכילת בשר קדשים טמא, הוא משום שהם שני איסורים שונים, שהאיסור שנלמד מ'הבשר אשר יגע בכל טמא' הוא איסור על אכילת קרבן טמא, והאיסור שנלמד בהיקש ממעשר הוא איסור על אכילת קודש טמא (חי' מרן ר"ז הלוי מאכלות אסורות שם, וראה שם שיש נפק"מ לדינא בין איסורים אלו, וראה עוד מגילת אסתר על הרמב"ם ספר המצוות שם).

ואם אינו ענין לאכילה, כיון שכתוב בהם [בשור הנסקל וחמץ בפסח] בפירוש איסור אכילה (רש"י). אולם אם לא היה כתוב בהם איסור אכילה, היינו לומדים מ'באש תשרף' רק שהם אסורים באכילה, אך לא בהנאה, שכן ממה שצריך לשורפם אין ללמוד שהם אסורים בהנאה, שיתכן שמותר ליהנות מהם בשעת השריפה, וכמו שמצינו בתרומה טמאה שצריך לשורפה ומותר ליהנות ממנה בשעת השריפה (אבני נזר א"ח שעו, ה בהגה"ה, ובכך מיישב את קושיית תוס').

ויש שאינו גורס כאן בגמ' 'אם אינו ענין לאכילה', כיון שאם לומדים את האיסור מ'באש תשרף', בהכרח שהם אסורים גם בהנאה (מהר"ם חלאווה, וכע"ז ברבנו חננאל).

פקדש בקריפה ואין קל איסורין שבתורה בקריפה, ומוכל מקום אפשר ללמוד מפסוק זה את איסור ההנאה בשאר איסורים, כיון שהאיסור ההנאה אינו חלק מדין השריפה [שהתמעט בכל האיסורים], אלא איסור נפרד שנלמד מהכתוב 'באש תשרף', ואיסור זה לא התמעט בשאר איסורים (אבי עזרי חמץ ומצה א, ד).

פסולי קדשי קדשים ואמורי קדשים קלים מניין וכו', ומפסוק זה לומדים שצריך לשרוף קדשים פסולים במקום אכילתם, ולכן בשר קדשי קדשים ואמורי קדשים קלים נשרפים בעזרה, אבל בשר קדשים קלים שנפסל, נשרף מחוץ לעזרה בירושלים, שהרי מקום אכילתו הוא בכל ירושלים (ע"פ רש"י לקמן מט, א ד"ה ואם, פב, א ד"ה פסולי). ויש שסובר, שלימוד זה הוא רק על בשר קדשי קדשים ואמורי קדשים קלים, כיון שאינם נאכלים לזרים, אבל בשר קדשים קלים שנאכל לזרים אינו נכלל בפסוק זה, ומדאורייתא יכול לשרפו גם מחוץ לירושלים, אלא שחכמים גזרו לשרפו בירושלים, גזירה משום קדשי קדשים (תוס' להלן מט, א ד"ה ואם).

כל שבקדש פסול בא הקתוב ליתן לא תעשה על אכילתו, שמהם שכתבה התורה 'כי קדש', לומדים שיש לאו על אכילת פסולי קדשי קדשים (רש"י). ומשמע שאין לאו על אכילת פסולי קדשים קלים (רש"י, בדעת רש"י, אולם ראה רש"י מכות יח, ב ד"ה בא, שכתב שלא זה הוא ב'כל הקדשים שנפסלו'). ויש שסובר, שהלאו נאמר גם על פסולי קדשים קלים (רש"י, ע"פ רמב"ם פסולי המוקדשים יח, י). וקושיית הגמ' אינה רק מדינו של רבי אלעזר, כיון שגם לולי דבריו של רבי אלעזר שמפסוק זה לומדים לאו על אכילת קדשים פסולים, מכל מקום ודאי שהוא לאו על אכילת נותר, והגמ' שאלה מרבי אלעזר כיון שבאמת לאו זה נאמר על כל הקדשים ולא רק על נותר (מהרש"א, על התוס' ד"ה הקישא, וכע"ז במהר"ם חלאווה).

דאי מדרבי אלעזר אין לוקין על לאו שבכללות, שהרי לאו זה כולל בתוכו את כל הפסולים (רש"י), ונחשב כלאו שבכללות כיון שכולל בתוכו כמה שמות של איסור, כגון יוצא וטמא ופסולים אחרים, אבל לאו שכולל בתוכו כמה אופנים של איסור אחד, אינו נחשב כלאו שבכללות (תוס' מכות יח, א ד"ה וילקי משום ובשר). והטעם שאין לוקים על לאו שבכללות, כיון שאינו דומה ללאו של 'לא תחטא שור בדישו', שהלאו שבו נאמר על איסור אחד בלבד, והתורה כתבה את פרשת מלקות סמוך ללאו זה, ללמדנו שלוקים רק על לאוים שדומים לו (ע"פ גמ' לקמן מא, ב ורש"י שם ד"ה וא"ד).

ואף שאין לוקים על לאו שבכללות, מכל מקום לוקים על אכילת פיגול ונותר [כמבואר במכות (יג, א)], כיון שלא זה נאמר בפירוש על נותר, ופיגול הוקש לנותר (תוס'; תוס' הרשב"א משאנן, אולם ראה תוס' זבחים עז, א ד"ה פיגול בסופו). ויש מפרשים, שכונת הגמ' היא, שאם לא היה נאמר לאו על חטאת שנכנס דמה לפנים, היינו